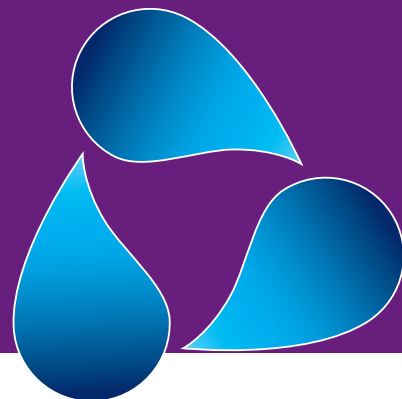

Fakta fra Norsk Vann

Om bransjen | 2019

Vannbransjen i Norge

En tilfredsstillende vannforsyning og avløpshåndtering er nødvendig for at samfunnet skal fungere. Vannbransjen er en formidabel næringsmiddelprodusent og miljøaktør, som produserer rundt 700 millioner kubikkmeter drikkevann årlig og rensar det brukte avløpsvannet før det slippes ut til naturen igjen. 10.000 ansatte i vannbransjen sørger for at vann- og avløpstjenestene fungerer 24 timer i døgnet, 365 dager i året.

Skjematisk kan vann- og avløpsinfrastrukturen inndeles i følgende enheter (se figur):

- Vannkilde (grunnvann eller overflatevann) og tilhørende nedbørfelt
- Vannbehandlingsanlegg
- Distribusjonssystem for vann (ledningsnett, tunneler, høydebasseng, pumpestasjoner)
- Transportsystem for avløpsvann (ledningsnett, tunneler, pumpestasjoner)
- Avløpsrenseanlegg, inkludert slambehandlingsanlegg
- Resipient for rensert avløpsvann

Vannforsyningen

Vann er menneskets viktigste næringsmiddel. Hver dag bruker hver person i Norge ca. 140 liter* vann. Rundt 10 liter går til drikke og matlaging, mens det øvrige går til andre formål, som renhold, hygiene, klesvask, toalettskylling m.m. Vannforsyningen dekker også behovene til andre enn husholdningene, som næringsliv, brannvesen, skoler, barnehager og helseinstitusjoner.

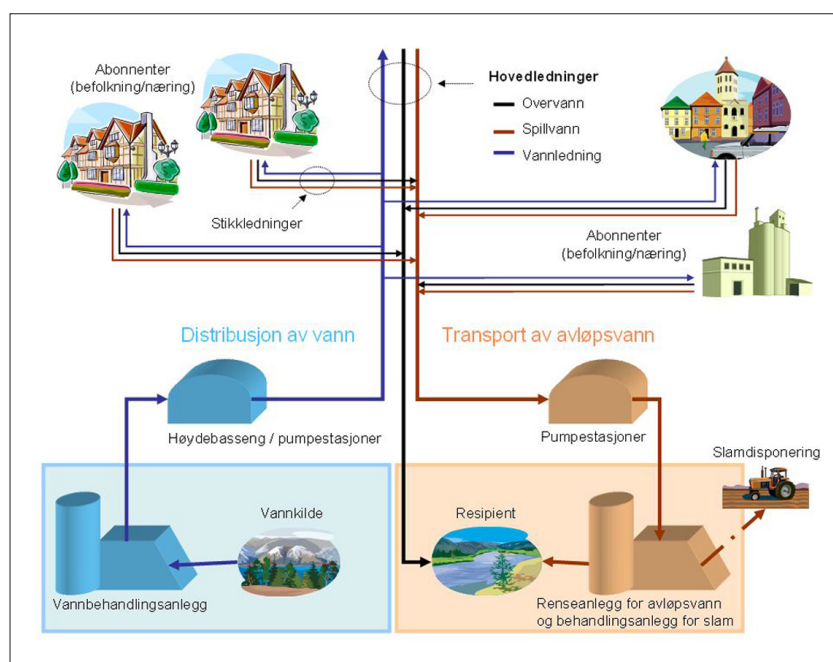
Ca. 1.990 vannverk sørger for vannforsyning til snaut 90 % av befolkningen, mens drøyt 10 % har egen brønn eller mindre fellesanlegg. Av disse 1.990 vannverkene er ca. 1.100 kommunale eller interkommunale og forsyner 4,5 millioner personer. Ca. 870 er mindre samvirkevannverk, hyttevannverk m.v. som forsyner omlag 0,2 mill. personer. 90 % av

vannforsyningen kommer fra overflatevannkilder, som innsjøer, tjern og elver, mens 10 % kommer fra grunnvannskilder. 43 % av vannproduksjonen fra kommunale vannverk går til husholdningene, 2 % går til fritidsboliger, 25 % går til næringsliv, mens 30 % går tapt som lekkasjer på ledningsnett. Kravene til vannforsyningen er bl.a. gitt i drikkevannsforskriften.

Avløpshåndtering

Avløpsvann er vann som er brukt i husholdninger, industri og annen virksomhet, og som må bort-

transporteres og renses forsvarlig før utslipp til naturen igjen. Drøyt 2.700 avløpsanlegg for 50 person-ekvivalenter eller mer, tar hånd om avløpsvannet fra 4,5 millioner av landets innbyggere (85 %). Av disse avløpsanleggene er omlag 2.250 kommunalt eid. 0,1 mill. innbyggere er tilknyttet de øvrige 450 avløpsanleggene, i hovedsak knyttet til turistanlegg mv. i distriktene. Omlag 15 % av innbyggerne har egne private avløpsløsninger i spredt bebyggelse. Kravene til rensing er hjemlet i forureningsforskriften og varierer avhengig av blant annet størrelsen

Skjematisk skisse over vann- og avløpsinfrastrukturen.

* Basert på målinger i husholdninger med vannmåler installert.

på utslippet og tilstanden til resipienten der rensset avløpsvann skal slippes ut.

Slammet fra avløpsrensprosessen gjenbrukes i stor grad som gjødsel og jordforbedringsmiddel i jordbruket og på grøntarealer, etter å ha gjennomgått behandling og kvalitetskontroll i henhold til krav i gjødselvereforskriften.

Ledningsnett

For distribusjon av vann og borttransport av avløpsvann har kommunene ansvar for 48.800 km vannledninger, 37.900 km avløpsledninger (inklusive fellesledninger for overvann og avløpsvann) og 18.800 km overvannsledninger. I tillegg kommer det private stikkledningsnett til og fra bygningene, samt ledningsnett for privat eide vann- og avløpsanlegg.

Eierskap

Det er kommunene som i hovedsak eier vann- og avløpsanleggene. En del kommuner har organisert virksomheten i interkommunale selskaper. I tillegg finnes det en del samvirkevannverk og private avløpsanlegg eid av brukerne. I januar 2012 vedtok Stortinget at vann- og avløpsinfrastrukturen forblir i offentlig eie og ikke kan selges til private aktører, gjennom ny lov om kommunale vass- og avløpsanlegg. Begrunnelsen for loven er at vann- og avløpstjenestene er en naturlig monopolvirksomhet, og at det offentlige eierskapet er viktig for å ivareta kvalitet, sikkerhet og pris på tjenesten i et langsiktig perspektiv.

Kostnader og gebyrer

Gjenanskaffelsesverdien for de kommunalt eide vann- og avløpsanleggene i Norge er beregnet å være på over

800 milliarder kroner, hvorav ledningsnett utgjør om lag 90 %. Mange investeringer i vannbehandlingsanlegg, avløpsrensplanlegg og ledningsanlegg er allerede gjennomført, men kostnadene vil fortsatt være store i årene fremover. De viktigste årsakene til dette er:

- Det blir stadig strengere kvalitetskrav både til vann, avløp og slam
- Klimaendringene medfører at vannbransjen må gjøre en rekke tiltak
- Det bygges ut vann- og avløps-tilbud til en stadig større del av befolkningen
- Eksisterende anlegg blir gamle og må fornyes

En gjennomsnittlig norsk husstand betalte i 2018 i sum 9850 kr (inkl. merverdiavgift) for vann- og avløpstjenestene, dvs. 27 kr dagen per husstand. Det er behov for å øke dette gebyret i mange kommuner, for å få gjennomført nødvendige investeringer og vedlikehold. Gjennomsnittlig ledningsfornyelse er 0,60 % for avløpsledninger og 0,70 % for vannledninger, men det er nødvendig å øke utskiftingstakten i mange kommuner, slik at regningen ikke blir overlatt til kommende generasjoner.

Drikkevann i springen koster deg ca. 2 øre per liter. Vann på flaske koster deg 1.000 ganger mer per liter. Det er dokumentert at vannet i springen i Norge har minst like god kvalitet som flaskevannet.

Kilde: SSBs KOSTRA-statistikk for 2018.

Regelverk og myndigheter

- Bruk av vann i naturen til drikkevannsproduksjon styres bl.a. av vannressursloven. Det er Olje- og energidepartementet som er overordnet myndighet, med NVE som direktorat.
- Kvaliteten på drikkevannet er underlagt Helse- og omsorgsdepartementet og styres bl.a. av reglene i drikkevannsforskriften. Mattilsynet er godkjenning-myndighet og fører tilsyn med vannverkene.
- Avløpshåndteringen er underlagt miljøkravene i forurensingsloven og forurensningsforskriften. Klima- og miljødepartementet er overordnet myndighet, med Miljødirektoratet som fagdirektorat. Fylkesmannen er forurensningsmyndighet for de 400 største avløpsanleggene, mens kommunen selv er myndighet for de øvrige anleggene og for avløpsanlegg i spredt bebyggelse.
- Slam fra avløpsrensing går i stor grad tilbake til naturen som gjødsel i landbruket og på grøntarealer. Gjødselvereforskriften regulerer dette. Landbruks- og matdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet og Klima- og miljødepartementet er overordnet myndighet, mens Mattilsynet er tilsynsmyndighet.
- Planlegging og bygging av vann- og avløpsanlegg reguleres bl.a. av plan- og bygningsloven med forskrifter. Kommunal- og moderniseringsdepartementet har ansvar for denne loven, og Direktoratet for byggkvalitet er sentralt direktorat.
- Vann og avløp er definert som såkalt kritisk infrastruktur i samfunnet, med egne krav til sikkerhet og beredskap. Her er både Justisdepartementet og DSB sentrale, i tillegg til helse- og miljømyndighetene.
- Vann- og avløpstjenestene finansieres gjennom gebyrer som kundene betaler. Regelverket for hvordan gebyrene skal beregnes styres av Klima- og miljødepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet og med Miljødirektoratet som sentralt direktorat.

Norsk Vann

Norsk Vann er den nasjonale interesseorganisasjonen for vannbransjen. Organisasjonen skal bidra til rent vann og en bærekraftig utvikling av bransjen gjennom å sikre gode rammebetingelser, kompetanseutvikling og samhandling. Norsk Vann eies av norske kommuner,

kommunalt eide vann- og avløps-selskaper, kommunenes driftsassistanser og noen samvirkeforetak. Norsk Vann representerer 365 kommuner med ca. 96 % av landets innbyggere. En rekke leverandører, rådgivere m.v. er tilknyttede medlemmer.

Norsk Vann BA

Vangsvegen 143
2321 Hamar
Telefon: 62 55 30 30
E-post: post@norskvann.no
www.norskvann.no